

גַּת

כתב-עת לספרות

ביטאון איגוד כללי של סופרים בישראל

גיליון מס' 30, 2013

העורך: ד"ר חיים נגיד

מועצת המערכת: פרופ' גד קינר, פרופ' זיוה שמיר, ורדה גינוסר,

פרופ' פארוק מואסי, ד"ר איבון קוזלובסקי-גולן

יוצא לאור על-ידי

איגוד כללי של סופרים בישראל
نقابة كتّاب عامة في اسرائيل

General Union of Writers in Israel

היא התיישבה כאן. היה זה כנראה בוקר, בשעה תשע, או שמוא אחר הצהריים בשעה חמש. היא לא זכרה משום שמה שהרגישה וראתה שוב לנגד עיניה היה האור הזה אשר, כמו הינומה, כיסה את האוויר בדוק של לובן. זה יכול היה להיות האור של תשע בבוקר או אף זה של חמש אחר הצהריים, המלא באותו השקט השליו האופייני לרגעים שבהם הטבע שהקיף אותה נכנע לרוגע. ביושבה על אותה פיסת אבן, מתחת לקמרון הגדול של עץ הערמון, היא לא הרגישה בשעות החולפות. היא הקשיבה לאוויר ולצמרור עלוות העץ והניחה לעצמה לשקוע באור. היא נשמה באיטיות. ללא מחשבה. כאן, יושבת על הספסל. השעה הייתה תשע בבוקר או אולי חמש אחר הצהריים.

גופה כפוף מעט, היא הרימה את ראשה כדי לשאוף את הקרירות שכה אהבה. שום תמונה, שום מחשבה לא רחשו בה. אולם היא לא הייתה ריקה או מלנכולית אלא ספוגה באותו האוויר, באותו העץ, באותם העשבים ובאותו האור שהקיפו אותה. וגם באותו השקט הייחודי כל כך לטבע שהשתייכה אליו. כל רצונה היה להיות חלק מאותו הטבע. שכן כיום, היא לא מצאה עוד עניין בבני האדם. בסיפוריהם, בגאוותנותם ואף לא בהתחזותם. היא גם לא נמשכה עוד לגברים. זה זמן רב התרחקה מהם – והם השיבו לה כגמולה. ואם, מפעם לפעם, בדידותה הכבידה עליה וההתמודדות עמה נעשתה קשה, היא לא ביקשה להמירה. שכן, בחלון השנים, בהיותה כבת שישים, היא סברה שכבר עשתה את שלה – ועתה, נשארה בודדה. יש שהתלוננה על כך, אך היא לא שינתה דבר. היא המשיכה לכתוב ולקרוא, אך מעט, וסברה שהיא קראה די הצורך, ואף יתר על המידה. כעת, היא ביקשה לחיות ואת החיים היא מצאה כאן, בישיבה על הספסל, פניה מכוסות אור.

הנוף שאליו השתייכה הזכיר לה ציור, אך איזה? רותקו, דווקא ציוריו של מארק רותקו. זה לא היה מובן מאליו שהרי רותקו צייר משטחי צבע גדולים נטולי דמויות ואנשים. והיא עצמה נוכחה היטב באותו הציור של הטבע. ואף על פי כן, היה דמיון מסוים בין נוכחותה לבין הברדים של רותקו. כמו בברדים אלה, האור היה יסוד מוסד. הוא היה הרמות העיקרית בהם וסוד כוחם. הוא השתלט על הבמה אשר בה התמקמו רכיבי הציור. הוא היה החיק והרחם. הוא עטף את הכול, הכיל את הכול וחצה את הצבעים שנמזגו עד כדי כך שברגע התכתם, עלה קו אור כפס שטוח. או אז הזמן הפך מקום ובו ברגע, משפגש המרחב את הזמן, אחד הצבעים הופיע שטוח אך עשיר ומלא וכמו בציוריו של רותקו, נטול נוכחות אנושית. משהתפוצץ האור, בשעה שישבה על ספסלה מתחת לעץ הערמון, היא עצמה התמזגה עמו ונהפכה אור. וכי אז, כיצד יכלה להרגיש בשעות החולפות?

אך הזמן חלף וסחף עמו את האישה ואת היום. העובדה שכילתה את יומה על ספסל לא הפריעה לה. שבעת רצון, היא ייחלה לשקט וקיבלה אותו. היא ייחלה לנייחות וזכתה בה.

צילום: מיכל פופובסקי

היא התאוותה למנגינת הרוח בעלוות העצים וזו ניתנה לה. ברוגע הנינוח של השקט, היא הקשיבה ללחן של הטבע שעמו התמזגה. היא דמתה לאותה אישה אשר, בסרט ההוא, האזינה למוזיקה הפנימית שלה וידעה שהיא בחיים. כאשר נפגעה מקליע, פסקה המוזיקה. במשך ימים, רתוקה למיטתה, היא חייתה בלא המוזיקה. הלומת צער, היא סברה שהיא מתה. אולם, כעבור חודשים אחדים, המוזיקה שבה להופיע. היה זה בוקר. השעה הייתה כנראה תשע. היא קמה ממיטתה וידעה שהיא עומדת לחזור אל החיים. שעם המוזיקה, אותה מוזיקה פנימית שהיא לבדה שמעה, השמחה תהיה שוב כאן, שלה ובשבילה.

בישיבה על הספסל, מתחת לעץ הערמוך, היא חשה באותה השמחה. מי שראה אותה מונחת כך יכול היה לחשוב שהיא אחוזת עצב. אך לא. השמחה, תת-קרקעית, כמעייך הזורם מתחת לסלעים, בלא השתפכות, בלא התלהבות, בלא תנועה ואף בלתי נראית, רחשה בה. היה אפשר להטות אוזן ולהקשיב ולהבחין ברשרושה שתבע תשומת לב ושקט, ולא דיבור, דיון או שיחה. שכן כדי שאותה שמחה תתגלה ותישמע כאפיק מים הזורם בשלווה מתחת לסלעים, היה צריך לשמור על שתיקה ולהישאר בלא נייע.

בחמש אחר הצהריים לערך, הוא חלף קרוב אליה. הוא הבחין בה מרחוק ותהה מה מעשיה. ישיבתה על ספסלה עוררה את סקרנותו והוא החליט לפסוע לעברה. בגיל שלושים, הוא ניחן בחוסן פיזי. בהילוך גמיש, חזק וזריז, כססקרנותו ממריצה אותו, הוא התקדם לעברה. מן המרחק הזה, היא לא נראתה יותר מצרודית והוא תהה למה היא דומה. בגלל תנוחת גופה הדק למדי, הוא דמייך לעצמו שהיא צעירה. רק כאשר עמד צעדים ספורים ממנה הבחין בשערות השיבה שלה. הן היו ארוכות למחצה ויצרו הילה סביב ראשה. מופתע מן הנפח שלהן ששיווה לה ארשת פנים צעירה, היא אשר לא הייתה צעירה עוד, הוא הביט בה לרגע וראה שעיניה עצומות ופניה רגועות. הוא חשב שהיא מהרהרת והחליט לא להפריע לה. התקדם כמה צעדים והמשיך להתבונן בה: היא עדיין ישיבה במקומה. התחשק לו לגשת אליה, לומר לה: "איזה יום יפה!" אך הוא התאפק והמשיך בדרכו.

הפארק היה גדול וריק. תוך כדי הליכה, הוא חשב על אותה הנזילות הרגועה שנבעה ממנה כאפיק מים מתחת לסלעים. הוא חשב על האור שהציף את פניה, על תנוחתה הכפופה מעט ועל עיניה העצומות. מהורהר, הוא התקדם בלא לדעת לאן מועדות פניו. כאשר הגיע בסמוך לאגם, במרכז הפארק, הוא עצר, התבונן במים העכורים מעט ולאחר מכן בברבורים ובברווזים. הוא חשב להשליך להם לחם אך לחם לא היה בידו. על כן, הוא התכופף, תפס אבן והשליכה למים. הברבורים והברווזים הטו את ראשיהם לכיוונו והתפזרו. הוא ניחש את מורת רוחם וזו הזכירה לו את האישה. הוא ידע שמאחוריו, היא עודנה יושבת על ספסל, בלא נייע. אף על פי שלא רצה להפריע לה, הוא חש צורך עז לראותה שוב וחשב: השעה חמש אחר הצהריים וזה סוף היום. אין ספק שכאשר תשקע השמש היא תעזוב את ספסלה. או אז הרגיש שאם לא ישוב על עקבותיו, הוא יאבד אותה ולא ידע דבר אודותיה. והוא רצה לדעת. הוא רצה לדעת מדוע התיישבה כאן ומדוע עצמה את עיניה וחשב: זה לא דבר שבשגרה. מלא סקרנות, הוא רצה לדבר אליה, לשמוע אותה מדברת, לשמוע אותה אומרת לו מה היא עושה ולדעת כיצד היא מתבטאת. הוא היסס לרגע, התנודד על רגלו הימנית ועל זו השמאלית, הביט בעופות אשר, באגם, חזרו לשלוותם, הסתובב, ובזהירות, באיטיות, התקרב אליה.

*

"למה עצמת עיניים?" היא שמעה את צליל קולו ולא הופתעה. היא כבר הרגישה בנוכחותו כאשר נעמד בראשונה לפניה ועכשיו חשבה: הוא חזר. היא לא ענתה לו מייד והוא המתין בשקט. הוא ידע ששמעה אותו. הוא גם ידע כי מששקעה אל המקום שבו שהתה, היא לא יכלה אלא להשתהות, לצוף ממנו לאיטה ואז להשיב לשאלתו. על כן המתין.

כעבור רגע קט שמע אותה אומרת: "אני רואה ושומעת". הוא הופתע, הרים גבה ופקח עיניים לרווחה. "את רואה ושומעת?" אמר, ודבריו נשמעו כשאלה. היא הבינה לרוחו ופקחה את עיניה. סוף סוף, אמר לעצמו. היא הביטה בו, חיך עדין משוך על שפתייה, שמה לב להתפעלותו וקבעה: "אני רואה את המים מתחת לסלעים ושומעת את מנגינת האוויר". הוא הקשיב לה אך לא הבין כל כך. הוא תהה אם אין לו עניין עם משוגעת ואמר לעצמו: אולי עדיף לעזוב אותה לנפשה. אך הוא נותר במקומו, המשיך להביט בה וראה את עיניה הבורקות שהיו ספוגות במעיך שמחה. או אז ידע שהיא דוברת אמת, אף שעדיין לא הבין. הוא שאל: "את רואה מים מתחת לסלעים? את שומעת את מנגינת האוויר?" היא חשבה: הוא אינו מבין ואמרה: "כן, בדיוק, אני רואה ושומעת ולכן אני עצמת עיניים. זה מקנה לי שקט ורגוע." הוא שאל: "ולמה את רוצה לראות ולשמוע?" היא חיכתה זמן מה בטרם ענתה לו, שקועה במחשבותיה: "זו הדרך שלי להרגיש את החיים." הוא השיב לה באחת: "החיים? אבל הרי החיים הם משהו אחר. לחיות, את יודעת, זה לצעוד, להתקדם, לדבר, לעשות. את לא עוברת?" "לא", ענתה בלא שימוש ממה החיך שייחדה לו, שהעניקה לו ושבו הוא הביט בלא נייע. הוא לא ידע אם עליו להמשיך לדבר אליה. אולי רצוי להפסיק כאן, לברך אותה לשלום וללכת לדרכי. אך גם הפעם הוא נשאר על עומדו ואמר: "אה, את לא עוברת. לכן יש לך זמן ואת יכולה לחלום. בסופו של דבר זה כאילו כבר לא היית בחיים. מתה." הוא הופתע ממה שאמר. "מתה." היא צחקה צחוק מאופק, מין גרגור, הביטה בו בעיניה השמחות ואמרה: "לא, אני לא מתה, להפך. אני רואה את המים זורמים מתחת לסלעים ושומעת את מנגינת האוויר. אני חיה ולא מתה. אני שרויה בחיים האמיתיים. אלה החיים האמיתיים - לשמוע את המים זורמים מתחת לסלעים ולראות את מנגינת האוויר. מה עוד אני יכולה לבקש? לצעוד, לרוץ, לעבוד, להילחם, לסבול? לא ברור לי לשם מה. ובכלל כבר עשיתי זאת. צעדתי, רצתי, עבדתי, נלחמתי וסבלתי. יותר ממישהי אחרת? אני לא יודעת, אך מספיק. סבלתי מספיק. אני על סף הִזְקָנָה שלי ולמה לי להמשיך לסבול? אני רוצה לחיות את שארית חיי אחרת, בשמחה." הוא האזין לדבריה וידע עכשיו כיצד היא מתבטאת ומהו צליל קולה. תשוקת השמחה שלה הביכה אותו. בסופו של דבר, האם גם הוא לא רצה בכך? האם לא ייחל לעצמו שמחת חיים? הוא חשב לרגע ואמר: "אני מבין", ובהביטו בה שוב, הוסיף: "אני הולך לכיוון שער היציאה. האם תרצי שנצא מהפארק יחד?"

*

כיצד נולד סיפור אהבה? כיצד נולדת האהבה? מה רוצה מי שמתחיל לאהוב? יש הטוענים שלאהוב פירושו לתת את מה שאין ולא את מה שיש. אם כך, חשוב שלא יהיה לאיש דבר כדי שיוכל לתת. שהרי, מה נותנים אשר יש בו להוליד את האהבה? מה שאין לנו. אנו מגיעים משוחררים מכל נכס ומביטים במי שגם לו אין מאום. האהבה אינה טמונה בקניין. אין פירושה להיות בעל קניין. היא איננה נולדת ואיננה יכולה להיוולד אלא אם הרף חלק, הבית ריק והנוכחות מבוטלת. שום "אני" ושום "הנני". אולי מילה כלשהי ואף זאת, כדי לתת את מה שאין, אותו מאום שההיות-כאן שומע מתוכו, בעיניים עצומות, את המים הזורמים מתחת לסלעים ואת מנגינת האוויר.

וכך, בעודם פונים לעבר היציאה מהפארק ומגיעים לשער הגדול מברזל יצוק, בעודם שותקים זה ליד זה, התגנב זיק של אהבה ואיש מהם לא יכול היה להסביר זאת לעצמו. אולי השתיקה היא שקירבה ביניהם, שהרי הם לא דיברו. הם התקדמו יחד על אותו השביל. וגם אם לא דמיינו דבר, כל אחד מהם קלט את נוכחות זולתו, נוכחות שקטה, רגועה וחיננית אשר איחדה אותם.

הפארק השתרע עכשיו מאחוריהם. הם חצו את שערו אשר, ממרום גובהו עטור הפיתולים, ציין את המעבר מן השדה המבוית, שבו צעדו, אל העיר. ההבדל בין המקומות ניכר לעין: מצד אחד העשבים ומן הצד האחר, האבנים. אוטובוס עמוס נוסעים חלף ופלט ברעש גדול שובל עשן. החלק הזה של העיר היה גרוש עוברי אורח, ואחרי השקט של הפארק, הוא נראה להם רועש יותר מהרגיל. הם הרגישו צורך להתאים את עצמם אליו. בה בעת, גם חשבו להיפרד וללכת כל אחד לדרכו.

היא התגוררה ברחוב אמיל זולא, במרכז העיר. הוא גר בסטודיו ליד האוניברסיטה, בצפון העיר. כדי להגיע למעונו הוא יכול היה לנסוע באוטובוס אך חכך בדעתו והחליט לצעוד. הוא יכול היה לבחור במסלול המוכר לו ולעבור דרך הרחובות המקיפים שהיו חוסכים ממנו את חציית המרכז. אך משום שאהב את ההמון שבילה בו, וגם את הבניינים ואת האווירה, בחר לעבור דרך העיר. וכך, כשאמרה לו: "אני חוזרת הביתה, רחוב אמיל זולא," השיב: "אני מלווה אותך," ומיד הוסיף: "אם תרצי, תוכלי לאחוז בזרועי." היא הביטה בו, משועשעת. ככלות הכול, זה זמן רב לא צעדה אחוזה בזרוע של גבר צעיר. הביטוי "ללכת אחוזה בזרועו של גבר צעיר" שעשע אותה ואף החמיא לה והיא הסכימה להצעתו. הרי, משהו בה דמה לטוב לב ולמשחק. לכן, כאשר הושיט לה את זרועו, היא שילכה את שלה ועל שפתיה משוך דוק של חיוך. הוא הביט בה ממרום גובהו, הבין את חיוכה, פנה אל העיר והוביל אותה קדימה.

*

הם נפגשו אך לפני רגעים ספורים וכבר הרגישו שהם מכירים זה את זה. העובדה שאמרה לו כי היא שומעת את מנגינת האוויר ורואה את אפיק המים זורם מתחת לסלעים הייתה בוודאי הסיבה לכך - שהרי השירה היא כגשר המחבר בין שתי הגדות. היא יוצרת קשרים. היא מקשרת בין בני אדם המגלים בזכותה מרחבים מופלאים, גני ערן ארציים, גני ערן שמימיים, צבעים, שבילים ולחנים. זו מתת האל שלה. זה כוחה. השירה איננה מוסרת מידע, איננה מעוררת שאלה ואינה מובילה לפולמוסים. היא מחזקת והיא מנחמת. היא נוסכת ביטחון, היא משרה ביטחון. היא פלא ופליאה. היא מאחדת. בזכותה בני האדם שומעים את אשר אינם יכולים לשמוע כשהם משוחחים בינם לבין עצמם. השירה מחייבת להטות אוזן. להאזין. היא תובעת את שתיקתו של מי שמאזין לה. לכן היא אושר. היא יוצרת את אושרו של המשורר המדקלם אותה. היא גם יוצרת את אושרו של מי שמאזין למשורר. והוא, שהיה צמא לשירת האישה, השתוקק לעוד. על כן, בתנועות זהירות, הוא הלך וליווה אותה אל מרכז העיר, רחוב אמיל זולא.

האם יפנה לדרכו או שמא יחצה, יחד עמה, שער חדש? הוא לא ידע. לעת עתה, הוא צעד ברחובות שהובילו את שניהם למרכז העיר, לרגלי הבניין שלה, רחוב אמיל זולא.

כמו כל מי ששוטטו בהם, וחלפו על פני חלונות הראווה של חנויות האופנה, הפרחים, החנויות לצרכי משרד, לנעליים ולחפצים מכל סוג ומין, הוא היטיב להכיר את רחובות העיר, וידע כי בתי

העסק וכמוהם בתי הקפה מפיחים רוח חיים בעיר. בשעה שש אחר הצהריים כבר התמלאו באלה אשר, לאחר יום עבודה, ייחלו לרגע של התרווחות, לשיחה זוטה, לבירה צוננת ומקציפה. הם גם התמלאו בצעירים שהצטופפו בהם, בנים ובנות, ומצאו כאן מקום לעשן, לשתות בצוותא ולשוחח, לעתים ברעש גדול, בטרם יתחילו את הבילוי הלילי שלהם במועדונים או בפאבים.

ברחובות רבים היו הצעירים. הם לבשו בפשטות מכנסי ג'ינס וחולצות טי, צחקו והרטיטו מהנאה. הבנות נעלו סנדלים והיו ללא איפור. בקיץ, הן קיפצו על מושבי האופנועים מאחורי הבנים שהובילו אותן. בשנים האחרונות, ברוח התקופה, הלסביות וההומוסקסואלים כבשו להם מקום. רובם נמנעו מחיבוקים משתפכים, מנשיקות ארוכות ועמוקות, מהתבלטות פומבית. בעיני התושבים, איפוקם שיווה להם קסם מסוים. וכן ההסתודריות שלהם, שהתאפיינו בדרך שבה העמידו את גופם, מי באופן נשי יותר ומי באופן גברי יותר, ללא הבחנה בין המינים. בין בזוגות ובין בקבוצה, הם הפיחו רוח חיים במרכזה של העיר שהתגוררו ועבדו בה ושנתפסה בעיניהם כשייכת להם. העיר החזירה להם את מצב רוחם הטוב. התושבים אהבו את הצעירים שלהם ולא התלוננו על הרעש שהקימו, על הסיגריות שעישנו ושמילאו בעשן את בתי הקפה, ואף לא על חזותם, על הפירסינג ועל הקעקועים שלהם. הם ראו בהם מזל וברכה. לכן, כאשר חלפו, שלובי זרועות, ליד בית הקפה שהיה צמוד לבניין שבו התגוררה, הוא החליט: אעלה לדירתה יחד עמה. היא לא סירבה.

במלוא קומתה, שהודגשה על ידי שערות השיבה התפוחות שלה, היא צעדה לפניו. הוא הביט בה עולה במדרגות, התבונן בתנועת גווה, כאחוריה וברגליה וראה כיצד היא מטפסת את שלוש הקומות בגמישות ובנחישות. הופעתה הצעירה הפתיע אותו שוב. כאשר היא הגיעה אל סף דלתה, היא הוציאה את מפתחותיה ושחררה את המנעול. הוא עמד מאחוריה וגילה בבת אחת את הצבעוניות, את הבדים ואת החפצים הרבים שאיכלסו את פנים דירתה. התאטרליות של המקום הדהימה אותו. היא נכנסה ראשונה והזמינה אותו לבוא אחריה ולהיכנס למאורתה.

עשיר במרקמים, ביתה כלל שטיח הפרסי שמידותיו כחמישה מטרים על שלושה, בצבעי דמרמניות או רימון, המעוטר בכותרת פרחונית שפוררו לכל אורכה כתמים זעירים כחולים וורודים. במרכזו ניצב מדליון מקושט בצמחים ובפרחים ורודים וקרם. מוקף בשורת חלונות מקבילים המכוסים בוילונות ארוכים שנגללו עד הרצפה, החדר נראה עצום. היו בו שתי ספות לבנות גדולות, שולחן ארוך מוקף בכיסאות נצרים וכורסה. היא הזמינה אותו לבחור מושב וחשבה שאם ישב על הכיסא, סימן שאינו מרגיש בנוח ויעזוב במהירות; אם יבחר באחת הספות, סימן שישאר זמן רב, ואם יבחר בכורסה, כי אז היא תגלה כמה זמן יבלה עמה.

הוא עמד והביט במושבים. מהסס, הוא חשב: אם אבחר בכיסא, נוח פחות מהספה, אעזוב עד מהרה, אם אבחר בספה, אשאר זמן רב עמה ובחר בכורסה. זו הייתה הכורסה היחידה, מעוצבת היטב, רחבה, מוצקה, ישרה ובלא מתחרה. היא שילבה מתכונות הכיסא והספה גם יחד. היא ניצבה בין החלונות לספרייה הגדולה, עמוסת הספרים ומי שישבו בה יכלו להתבונן בחפצים. הם רבים כל כך, חשב, מסודרים היטב, מונחים במקומם, בסדר הנכון. הוא החל להבחין ביניהם ותהה מניין באו. מנסיעות, חשב, או שמא ליקטה אותם במהלך שיטוטיה בעיר. לא עלה על דעתו שהיא יצרה אותם. לא את כולם כמובן, אך רבים מהם. בייחוד הצעצועים שדמו לפסלים. כמו אותו פיל מעץ הבנה שחור, שטיפס במעלה הגבעה מעץ שעליה היה

והמשיך: "אם כך מה את רוצה?" היא הרהרה לרגע, לגמה מכוס המים שלה וענתה: "אני רוצה את מה שאני עושה: להאזין למנגינת האוויר ולראות את המים זורמים מתחת לסלעים." הוא הרים קלות את רגלו הימנית, הניחה שוב על הרצפה, לגם מכוס המים שלו ואמר: "השירה אם כן." "כן, השירה," אמרה, "ופנתה לספרייה, נטלה את ספרו של רנה שאר הפטיש לא ארון, 1934, פתחה אותו והחלה לקרוא בו:

נוכחות שגרתית

אתה נחפז לכתב,
פאלו נשך את אחר החיים.
אם כך, למה את מקורוֹתֵיך.
הנדרו.
הנדרו למסר
את מה שפך מפלא, מורד, מיטיב.
אכן אתה נשך את אחר החיים,
חיים שאין להם בטוי,
היחידים שעמם אתה מספיק להתאחד בסופו של דבר,
החיים הנשקלים ממך מדי יום על ידי יצורים חיים ודוממים,
החיים שממם אתה מקבל בדיחך כמה פסות גרומות
בתם מאבקים חסרי רחמים.
מחוץ להם, הפל גסיסה פנועה, קץ גס.
אם תתקל בפנות במהלך מלאכתך,
קבל אותו כמו הערף המיזע המוצא נחמה בממחטה הצחיחה,
הפנע.
אם רצונך לצחק,
הצע את פניעתך,
לעולם לא את נשקך.
נבראת לרגעים בלתי שגרתיים.
השתנה, העלם בלא צער
כרצון הקפדנות הערבה.
נתח את נתח חסול העולם נמשך
בלא הפוגה,
בלא תעיה.
התמזג עם העפר
איש לא יגלה את אחוֹדְךָם. (René Char, Le Marteau sans maître, 1934)

מודבק. או הברווז הכחול ששימש מתקן לסידור משקפיים. וגם השחף הלבן שהיה תלוי על חוט ניילון ועף כמו מְרַצְדָה. והאגרטלים השקופים, המונחים זה לצד זה. והתמונות המסודרות בתוך הרהיט המלבני ממתכת ומפרספקס ופתוח בשני קצותיו. והקופסאות שנערמו זו על זו ועוררו את סקרנותו. הוא חשב על גסטון בשלאר (Gaston Bachelard), ההוגה שהסביר כי הקופסאות משקפות את אופיו הסודי והעשיר של המחזיק בהן. הוא דמיין שהן מכילות טבעות, צמידים, מחרוזות פנינים, אבנים או בדים. ואכן היו מונחים בהן כל מיני תכשיטים מעשי ידיה, בהם עגילים שענדה בהזדמנות, משום שהם הרגישו את פניה הסגלגלות נוסח מודיליאני.

הוא ישב בשקט בכורסה ושם לב לכך שהמראות הרבות משקפות את חלקיו השונים של החדר. ממקומו, אם הטח מעט את ראשו לעבר המראה שהונחה על הרצפה, קרוב לספרייה, הוא יכול היה לראות כיצד משתקפים בה החלונות והווילונות, אותן רצועות בד ארוכות ואנכיות בצבעים אופרה ושחור. הוא גם הבחין בכך שהיו שלושה שטיחים: אותו שטיח פרסי גדול ואדום ושניים אחרים, קטנים יותר. האחד מצמר, מעוטר במוטיבים גיאומטריים, האחר מְשִׁי אפור בהיר מוטבע בכתמי צבע כחולים. זה, האחרון, הונח בצד ודאי משום שהיה יקר ערך ונדיר יותר מן האחרים. הוא התפעל מעושרו של החדר וחשב: זה אינו עושר של בורגני אלא של אמן ברהמיין. הכול כאן נושם יצירה. הוא אמר לעצמו: זו אישה שאינה יכולה להסתפק בדגמים מוכרים ומקובלים. פינת האוכל, הסלון, המטבח - הכול נמצא ובו בזמן, איננו. אולי משום שהסירה קירות. אולי משום שבנתה מעין לופט שבו הכול הולם את הכול - החפצים, הרהיטים והשטיחים; הסלון, המטבח ופינת האוכל.

הוא הרהר: הצל השוכן בחדר והווילונות המוגפים מספקים שקט ומזמינים מוזיקה. אך מוזיקה לא הייתה: הרדיו נותר כבוי וגם נגן התקליטורים. אולם עם מקצביו הצבעוניים וחפציו הפזורים, החדר עצמו הפך מוזיקלי והיה אפשר לחוש בלחץ שעלה מתוך היחס בין החפצים, הצבעים והצל. ביושבו בכורסה הוא חש בו, נשם אותו והתמלא ממנו. הוא חשב על הסטוריו שלו, על מיטתו, על שולחנו ועל המחשב שלו הלבנים, המסודרים והיושבניים למדי. הוא אמר לעצמו שאין לו כל דמיון וחשב שכיסוי המיטה, עם ריבועיו בצבעים אוכרה וירוק, הוא הפריט היחיד שהוסיף גוני צבע ללובן הכללי וכי הוא זה שמגלה את השמחה הקטנה שבו.

כאשר חזרה והופיעה עם מגש ועליו שתי כוסות מים, היא הושיטה לו אחת מהן ונוכחה לדעת שבחר לשבת בכורסה. היא לא ידעה מה הם עומדים לומר זה לזה. סוף כל סוף, חשבה, זהו גבר צעיר הנועל נעלי "אול סטאר" עם שרוכים לבנים. הוא אמנם נאה אך הוא איש צעיר ואיני יודעת על מה אדבר אתו. וכי אז, הוא נטל את רשות הדיבור ואמר: "יש לך בית יפה. אפשר לשמוע את המוזיקה שבו." אמנם מופתעת, היא אהבה את הערתו. הוא שאל: "קראת את כל הספרים האלה?" היא הסבה את ראשה אל הספרייה והשיבה: "כן. קראתי המון בצעירותי. אפילו יותר מדי. היום אני לא קוראת יותר. אני רק מתבוננת בספרים האלה. לכל אחד ההיסטוריה שלו, כלומר ההיסטוריה שלי. אני זוכרת מתי קראתי אותם, מה הרגשתי בזמן הקריאה, איך הם השפיעו על חיי." "ומה עשית בהם?" שאל. "הם העניקו לי ידיעות וידע ולימדתי. תחילה לימדתי לשון ולאחר מכן ספרות, בהמשך פסיכואנליזה וכעבור זמן, אסתטיקה. היו לי סטודנטים רבים ודי הצלחתי בהוראה." "והיום...?" ביקש לדעת ולא השלים את משפטו. "שום דבר. אני לא רוצה שום דבר. אני לא רוצה ללמד יותר. אני לא רוצה עוד סטודנטים." "אני מבין," אמר

שאבדה, בתוך אינסופיותו של הזמן הפתוח. הנשיקה מאחדת ומוחקת. היא מוחקת את האחד. היא מוחקת את האחר. והיא מאחדת את האחד עם האחר. אך אלה אינם עוד שניים. הם אחד. הם אינם זה לזה אלא זה בזה, אבודים לאישיותם, להווייתם ולמצבם. לכן הנשיקה איננה חלום. תהיה היא לבנה, אפורה או שחורה, הנשיקה איננה מעוררת דימויים. תהיה היא הינומה ברוח, קצב, לחץ או הטעמות, הנשיקה נותרת תמיד ללא קץ. הנשיקה יכולה להמשיך ולהימשך משום שהיא נטולת זמן. משום שהיא מחוץ לזמן.

ציור : מיכל פופובסקי

היא קראה בנשימה עצורה ובקול צרוד, הרגישה מילים מסוימות כדי שתהווה מנגינת הטקסט. אופי דקלומה הפך את השירה לשיר והשיר התמלא בליריות של שֵׁר כאשר דיבר אל בני האדם ועליהם. הוא הביט בה, האזין לה ונזכר באותו סרט תיעודי ששודר בערוץ ארטה (Arte) כמה שנים קודם לכן. קולו של שֵׁר, הגברי כל כך, רב-הנפח והמלא, הרשים וכבש אותו עד כדי כך שעדיין זכר אותו. והנה היום, היא שמילאה את מקומו של שֵׁר, עם קולה הנמוך ושערותיה הפרועות.

כאשר סיימה לקרוא, היא התקרבה אליו והושיטה לו את הספר. בנימה ידידותית אמרה: "אם תרצה, תוכל לקחת אותו. זה ספר יפה. תוכל לקרוא בו אצלך." הוא חיך והושיט את ידו. שמחה הציפה את פניו. אוחזו בספר, הוא חש כי היא נתנה לו את השירה כמחווה ובפשטות, ללא עצה, ללא תנאי. היא מסרה לו את ספרה וזה הכול. הוא חשב: זו מתנה נדיבה, זו הבעת אמון. הוא רצה לתת לה נשיקה ולחשוף בפניה את שמחתו, את התרגשותו, את הנאתו. אך הוא חשש שמשאלתו תתפרש שלא כהלכה, שירתיע אותה ויקפיא אותה על מקומה. על כן, הוא המשיך לשבת בכורסה. אוחזו בכוס המים ביד אחת ובספר ביד השנייה, הוא אמר: "תודה" והוסיף: "אחזיר לך את הספר בפעם הבאה." ואז, בשעה שעמדה לידו וחשה בהתרגשותו, היא התקרבה, הניחה את ידיה על שערו ונישקה אותו. הנשיקה הקטנה והרכה הבעירה אותו. תחילה לא העז אך עד מהרה, הניח בכת אחת את ידו על עורפה וקירב אותה אליו. או אז, הפך את הנשיקה הקלה לנשיקה עזה של אהבה.

הוא הניח לספר ליפול על השטיח והמשיך לנשק אותה. אירוע מוזר, הנשיקה הזו. כמו רכבת במנהרה, כמו רכב הנוסע במאתיים קילומטר לשעה, כמו התפרצות. מי היה מאמין שהשקט הרגוע של יום שליו בפארק יכול להוביל לרעש כזה? שהקריאה בשיר של רנה שֵׁר יכולה לעורר המולה כזאת? אך כאלה הן הנשיקות. הן מכונות רבות עוצמה. הן מאווררים גדולים המעיפים את הכול. הן סערות, צונאמי ונחשולים שוצפים. הן אינן מתחשבות בדבר. הן מפריעות לסדר. הן מסתחררות ומסחררות. הן מבטלות את השלווה, מוחקות את הזיכרון, יוצרות זמן אינסופי, מרחב ללא גבול. הן חוקרות את הבלתי אפשרי. הן מתפרצות בלא סיבה, מגיעות בלא אזהרה ומבעירות את הגוף. משנגעו בשפתיים, אותה פיסת בשר זעירה, יודעים. אלה פותחות את הבטן, מלבנות את הקרביים, מרימות את השדיים, מעירות את איבר המין. הגבר הופך שרירי. האישה הופכת נזילה. הקעור והקמור נפגשים. הלשונית נאבקות. הידיים רוקדות. המבט מתפוגג. זו פסגת ההימאליה. אלה מפלי הניאגרה. זהו ביטוי של האין. הבלבול חוגג. עם הנשיקה, הכול מתמוסס. זה פולש לתוך זה והשניים אינם קיימים עוד. זו היציאה הגדולה, הקפיצה הגדולה, הגאולה העילאית. כל שנותר הוא הנקודה אשר, באותו רגע של צירוף נסיבות, הופכת את המפגש לצומת ללא מוצא, ללא דרכים ושבילים.

ואולם, הנשיקה אינה מתנה. היא לא נועדה לזולת. הנשיקה היא אירוע שאינו מציע דבר מלבד הרגשת הקיום הפתאומית המשתחררת בתוך הריק ולתוך ההיעדר של הנוכחות

כאשר קירב אותה אליו, היא מצאה עצמה יושבת על ברכיו. תחילה ישבה זקופה אך אט אט הרפתה את יציבתה והתכרבלה בשקע כתפו. שפתיה על שפתיו, בתוך זרועותיו, היא התמוססה והלכה. היא חשה את גופו הרחב והחזק מתקשה. איבר מינו התעצם ונפער. בטנו הגברית הרטיטה. הוא חיפש את המוצא, את הדלת הפתוחה, את המרחב הפתוח ומשך את אבזם חגורתו. הוא פתח את הרוכסן ופעל במהירות תוך שהוא מעכב את נשימתו. פניה היו כחלקת מים רחבה. הוא פקח את עיניו, הרים אותה, אחז במותניה והשכיב אותה על השטיח. עיניה עצומות, היא אמרה: כן. שערות השיבה שלה הפזורות התערבבו בצבעו האדום של השטיח. שדיה התפוחים קראו וזעקו. הוא הביט בה שוב, העביר את ידו על איבר מינו, פתח את גופה וחדר לתוכו. עתה, זה עם זה וזה בשביל זה, הם נעו זה בתוך זה. גופיהם הוחזרו להם. הם היו שניים.

*

ב-22:00, באותה שעת לילה מוקדמת של שלהי קיץ, באיטיות ובזהירות, היא קמה על רגליה. היא הביטה בגבר הצעיר שאת שמו לא ידעה. "בנימין", אמר. "אה, כן, ברור", השיבה בחיוך ואמרה: "שמי מיכל. כמו בתו של שאול ואשתו של דוד המלך." "זו שצחקה", העיר. "כן, שצחקה", המשיכה. "היא לא הייתה מאושרת", הוסיף. "לא, היא לא הייתה מאושרת", השיבה תוך שחזרה על דבריו. "ואת?" שאל מבלי שהשלים את משפטו. "אני?" אמרה, "הו! היו לי כמה שנים יפות. ואחרות עצובות יותר. ואתה?" שאלה. "אני מאושר. עכשיו למשל", וחיוך רך משוך על פניו. "יש לך חברה?" חקרה. "לא", השיב והוסיף: "ואולי כן, את." "אני?" התפעלה, "אבל אני מבוגרת מדי בשבילך."

הוא הביט בה עירומה. היא לא נראתה מוטרדת מכך. היה לה גוף שרירי של שחיינית והיא נשאה אותו בגאון, כמו אפריקאית. לא ניכר בה שחששה או התביישה. דומה לעצמה, שלמה עם עצמה ומרוצה, היא נהגה בפשטות, הפגינה חופשיות נזירית והדורה, מן הסוג שניחנות בה נשים שאינן מזדרזות להתלבש לאחר מעשה האהבה.

עכשיו הם אספו את בגדיהם ופנו לחדר הרחצה. משהיו נקיים, מסורקים ולבושים, הביטו זה בזה וחייכו.

"סוף כל סוף", אמר, "אנחנו לא לבד. כבר היו הרולד ומוד, איננו הראשונים."

היא הבינה את הרמז, הביטה בהשתקפותו במראה, חשפה את עורפה, נטלה סיכת שערות, קשרה את רעמת שיערה בצורת פקעת וחשבה: מחר יהיה יום חדש.

(תורגם מצרפתית בשיתוף עם אבנר להב)